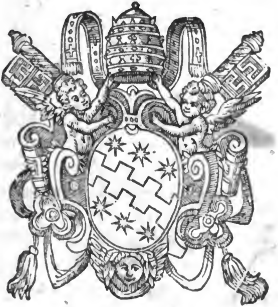
DE ADVENTV SANCTI SPIRITVS

ANTONII PAVLI

Oratio

Habita in Sacello Pontificio CLEMENTINO *die Pentecostes Anno MDCIIII.*

AD CLEMENTEM VIII. PONT. OPT. MAX.

R O M Æ,
Apud Stephanum Paulinum M.DCIIII.
SVPERIORVM PERMISSV.

Conv.º Gran.

ILLVSTRISS. PRINCIPI

SILVESTRO ALDOBRANDINO

S. ROM. ECCLESIAE CARDINALI

TT. S. CAESARII.

ANTONIVS PAVLVS

FELICITATEM D.

PRAECLARE *quidem Gregorius ille ter maximus Arcturi nomine, qui in cæli arce constitutus septem stellarum radijs fulget, vniuersam dixit* Ecclesiam *significari, quæ totidem ornata muneribus, veluti sempiternis ignibus, mirifice splendet. Quod tamen sapientissima Gregorij sententia cælestibus tribuitur donis, id iure optimo nostris temporibus licet etiam de alijs amplissimis syderibus vsurpare, quorum felicissimo circuitu* Ecclesiasticus *(vt ita dicam) orbis illustratur, ac regitur. Hanc igitur* Orationem *Tibi,* SILVESTER ALDOBRANDINE*, potissimum dedico, tum quia splendidissimum es huius tempestatis sydus, tum ob insignem plurium linguarum peritiam,*

quæ te in ætate tam tenera plus quam ipsa purpura admirabilem reddit: quinimmo non exiguum argumentum præstat (si ex humanis coniectura capienda est) hoc esse munus illius immensæ, diuinæque liberalitatis, cuius diuitijs Ecclesiæ principes sub ignearum forma linguarum sunt abundantissime locupletati. Ergo ea qua soles innata benignitate accipe quod tuum est, ut idem clarissimum sit monimentum humanitatis Tuæ, & pignus meæ erga humanissimum Patronum non ingratæ voluntatis. Vale.

ORA-

ORATIO.

TANDEM aliquando, Beatissime Pater, diuina [a] pollicitatione promissus, ac diu [b] exoptatus illuxit dies, quo & humanæ redemptioni suprema imponeretur manus, & nascentis Ecclesiæ, non secus ac [c] primi parentis, corpus ab ipso Deo formatum vitali, diuinoq; spiritu animatū sese attolleret cum maxima Synagogę iam iam cadentis labe, atque fœdissimo immanissimi serpentis interitu. Adest igitur in pręcipuis sacris veneranda celebritas sacrosanctis insignita mysterijs, siue donorum numquam alias tam effusam vbertatem, siue eius, quod datur, admirabilem, incomprehensam, atque omni ex parte diuinam excellentiam, siue tempus quo datur cogitemus. Nam quod tempus [d] magis aptum reperiri potuit, quam id, quo confluentibus vndique terrarum populis, celeberrima cerimoniarum pompa, [e] quinquagesimus post imolationem Agni summo rerum omnium Parenti consecrabatur dies ob legem lapideis inscriptam tabulis ab ipso in monte Syna donatam? Vt omnibus innotesceret, [f] initia veteris Testamēti Euangelicis ministrasse principijs, & gratiam denunciatam esse per legem, & legem impletam esse per gratiam. Quæ dies accommodatior Dominica, vt eadem esset renouationis, quæ fuerat [g] creationis? Cum enim hæc totius orbis pulcherrima facies à Deo sapientissime descripta nefarijs hominum peccatis quotidie magis fœdaretur, ac humanum genus tetra Tarterei monstri tyrannide teneretur oppressum, diuinus opifex è cælo missus est, vt iterum terrarum formam sua virtute reficeret, & homines depulsa tyrannide in pristinam libertatem ac similitudinem reuocaret. Cecinit hoc diuinus vates, hoc voluit diuina [h] sapientia, cum sancti Spiritus illapsu repletum terrarum orbem dixit, & [i] liquefactam esse terram, & [k] renouatam. Non potuit enim eo tempore Spiritus Dei in homine permanere, quia per peccatum excelsa illa similitudo perierat, & admirabilis illa imago erat turpissime deprauata, vtque vnica diuinaque ratione complectar omnia, [l] quia caro erat. Nunc vero [m] postquam per passionem Christi morientis omnis est peccati abluta labes; per magnificentiam resurgentis caro purgata, per gloriam ascendentis na-

a Ioel. 2. Ioan. 15. 16.
b Act. 1. 2.
c Genes.
d Act. 2.
e Exod. & 33.
f S. Leo serm. 2. Pentec.
g Gen.
h Sapien.
i Psal.
k Psal.
l Gene.
m S. Ber. serm. Pentec.
Leo ser. 2. Ascen.

turæ nostræ demissio, & imbecillitas humanitatis super omnem cęli militiam, super omnes ordines Angelorum, & omnium sublimitatem Potestatum, vsque ad ipsius præpotentis Dei solium euectę, cælestis amor è cælo delabitur, qui sit nobis certissimum hæreditatis pignus, firmissimum vitæ robur, clarissimum scientię lumen. Neque potuit ad hoc munus obeundum aptior mitti persona. Erat vt diximus rerum omnium renouanda forma, & hominibus iterum diuina restituenda similitudo: at diuinus Amor excellentissimus artifex, & pictor est, vt præclare testatur totius Theologiæ sacrarium Augustinus, & sacrosancta confitetur Ecclesia.

Dextræ Dei tu digitus.

Erat humana diuinæ concilianda natura, & inter mortales repellenda humanæ felicitatis inimica discordia: ipse est indiuiduæ illius vnitatis, ęqualitatisque concordia sempiterna, Filij Patrisque connexio, æternus ab vtroque processus, spirans amor amborum, suauissimum vinculum charitatis. Ipsę est de quo idem Augustinus, ait: *Est ineffabilis quidam complexus in illa Trinitate non genitus, sed genitoris, genitiq. suauitas, ingenti largitate perfundens omnes creaturas pro captu earum.* Erat denique mysticum hoc Ecclesię corpus suo capiti coniungendum, anima vna, cor vnum, vna omnium credentium efficienda voluntas. Cum autem nihil creatum sit vnum in diuersis corporibus, oportuit, vt hæc tam admirabilis vnitas, atque omnibus ex partibus absoluta consensio fieret, ab amore increato, qui solus perfectam vim habet copulandi: & sicut anima diuersarum corporis partium, ita ipse omnium animorum est vita communis. Hæc ei proprietas, & [a] Ezechielis vaticinio tributa est: *Dabo inquit vobis spiritum, & viuetis.* Et vetustissima Ecclesiæ voce decantata, cum eum in symbolo fidei quotidie viuificātem appellat. Quinimmo, [b] vt sacrosancta Tridentina synodus diuinitus ad veritatem instructa declarat, anima hoc vinculo cum Deo coniuncta magis viuit, quam corpus animæ coniunctione alitur, & sustinetur. Quatuor enim potissimum rebus excellens humani structura corporis continetur, vnitate, calore, motu, decore. Ea quippe est animæ vis, atque natura, vt ipsa sortita corporis dominatum, & in summo capite præcipue collocata, tamquam in cælo Deus, membrorum hanc multiplicem varietatem in admirabilem seriem, & ordinem congerat; congestam autem, & colligatam distinctis veluti riuis, & vitalibus

[a] Ezec. 37.

[b] Cathec. in Symb. fidei. v. viuif.

succis

ſuccis à perenni cordis fonte ductis irriget, irrigatam minimo nutu vbique præſens, vbique diffuſa formet. Ac denique quod iucundius ceteris omnibus viſu eſt, lineamentis exornat, condecoratque pulcherrimis. Quod ſi in hac mortali, & caduca mole ex terreſtri materia compacta, propter inſitum animum neſcio quid elucet diuinitatis: qualem putamus animorum noſtrorum eſſe venuſtatem ex quorum vniuerſitate, & connexione myſticum Eccleſiæ corpus vitaq. perficitur, cum eum habeamus veluti communem ſpirrtum, quo vegetante viuimus, mouemur, ac ſumus? Nihil ergo abiectũ, & humile cogitandum eſt, nihil fluxum, & caducum, ac penitus humanum nihil; excitandi, & extollendi ſunt animi vt aliquid magnificẽtius de tam amplo Dei opificio ſentiamus. Qua vero ratione admirabilis ille nexus vbique terrarum ſparſa membra coniunxerit, & in hanc rederit feliciſſimam conſenſionem, aperuit nobis diuinorum conſiliorum interpres Paulus: cum indiſſolubilem nodum ex cohærentia Chriſti ex habitatione vnius, & eiuſdem ſpiritus, ac denique ex noſtri cordis charitate, hoc eſt, ex ampliſſimo ipſius diuini ſpiritus munere procedentem[a] ſæpe demonſtrat. Rogauerat ſummus ille humani generis liberator Patrem ſuum, antequam hortum ingreſſus perſequentibus ſe tamquam victimam immolãdam traderet[b], vt eos quos ſibi cuſtodiendos cõmiſerat, iam cuſtoditos protegeret, & quo ad fieri poſſet ad ſimilitudinem illius incomprehenſæ diuinæque naturæ vnum ac idem efficeret: *Pater ſancte*, inquit; *Serua eos in nomine tuo, quos dediſti mihi, vt ſint vnum ſicut & nos*. Et paulo poſt: *Non pro eis autem rogo tantum, ſed & pro ei, qui credituri ſunt per verbum eorum in me, vt omnes vnum ſint, ſicut tu Pater in me, & ego in te, vt & ipſi in nobis vnum ſint.* Quid autem toties ingeminatæ preces agebant, quid poſtulabant niſi vt Eccleſiæ corpus formaretur, atq; eo contineretur nexu, qui eſt ſummi parentis, filijque coniunctio? Annuit Parens Filij votis: diuiſerat enim ſibi hoc opus miſericordia Trinitatis,[c] vt Pater propiciaretur, Filius propiciaret, Spiritus ſanctus igniret. Chriſtum[d] ergo dedit caput ſuper omnem Eccleſiã, quæ eſt corpus ipſius, vt[e] nos omnes vnum eſſemus in Chriſto, & ipſe indiuiſus[f] nobiſcum eſſet vſque ad conſummationem ſæculi. Verum, quia oportebat, vt qui tanti capitis membra futuri eſſent eius intelligerent dignitatem, exoptarent copulationem, obſequerentur imperio: Ecce continuus ignis ab eo procedens veluti

a Ephe. Rom. 1. Cor. 6. &
b Ioan.
c S. ſerm. Pent.
d Eph.
e Col.
f Matt.

riuus

riuus diffusus à fonte manat, qui lumen mentibus affert, desiderium excitat, vires infundit: illustrat, vt videamus, prouocat vt velimus, roborat vt bona, quę volumus, sine formidine expleamus.
a Act. 2. Hoc hodie Apostolorum princeps [a] eiusdem sancti Spiritus vna cum socijs repletus afflatu, & ardore inflammatus non solum verbis ostendit; verum etiam rebus comprobauit. Post quam enim multa de Christo inusitato animi robore, & inaudita sapientia disseruit ad extremum orationis. *Dextera igitur, inquit, Dei exaltatus, & promissione sancti Spiritus à patre accepta effudit hunc, quem vos videtis, & auditis.*
b Act. 10. Non [b] enim ipsi loquebantur Apostoli, sed Spiritus Dei per ipsos;
c 1 Cor. 6. non ipsorum erant tam admirabiles res gestæ, quorum [c] membra iam erant ipsius sancti Spiritus domicilium, ac sedes: non denique musto erant pleni, sed diuino poculo ebrij, qui ante oculos posita contemnebant, & ad ea, quæ sunt ab hac rerum vniuersitate semota, & abscondita incredibili mentis ardore rapiebantur. Quo enim pacto potuissent ante conspectum infinitæ propemodum multitudinis, ex omnium gentium colluuione mistæ, eius prædicare gloriam, quem paulo ante à Iudęis captum, timore perterriti comitari ausi non fuerant? En Petrus Synagogæ totius frementis asperna tur sæuitiam, qui in Caiphæ domo timuerat Sacerdotis ancillam. Quid est quod pauperes, & abiecti, viribus imbecilles, ac tenues, amicorum omnium copia destituti, cuiusvis scientiæ, & facultatis expertes, Philosophorum opiniones euertunt, stultam mundi sapientiam efficiunt, tyrannorum vastam potentiam, & efferatam immanitatem despiciunt, dæmonum cultus, & instituta dissoluunt, ac denique multis gentibus in vnitatem fidei, nulla habita exceptione nationum, vocatis, Christi Regno incredibili celeritate ipsis
d Psal. 44. terræ finibus terminato, totius imperij sunt [d] Principes constituti? Non alius profecto est tam excelsi operis auctor, quàm diuina sapientia, quæ vbi magistra est quàm citissime discitur quod ipsa nos docet, & numquam otiosus esse potest sermo docentis. Significat ignitum Apostolorum eloquium, quorum vbi audita vox est tamquam Euangelica tuba ab ignorantię tenebris, & somno homines
e Act. 2. excitati [e] *Compuncti sunt corde*, & auidi libertatis sub Ecclesiæ vexillum se receperunt. His igitur iactis Fidei fundamentis, ne membrorum hæc inutilis esset conglutinatio, corpusq. viribus destitutum veluti mortuum iaceret, spe hæreditatis nostrę confirmata da-

tum

tum est amplissimum donum charitatis,[a] quæ diffusa in cordibus [a] Rom. 5.
vicem sanguinis sustinens, & ipsius Sancti Spiritus iucundissimum esset pabulum,& quaslibet corporis partes ad bona peragenda roboraret. Sicut enim, feruido sanguinis humore deficiente, anima recedit à corpore, consumpto oleo lumen extinguitur,excisa radice arbor arescit: ita deferuefacto in cordibus nostris ardore charitatis,viuificator ille Spiritus suo carens alimento discedit. Ipsa vitalis dicitur succus, oleum pretiosissimum,inuisibilis vnctio. Ex ipsa omne virtutum germen emittitur, omnis cælestiũ donorum copia, tamquam rami arboris ex vna radice, procedit, omnis prodit [b] Cassio
nostrorum affectuum, lacrymarumq. fœcunditas.[b] Per ipsam deni super 1
que militans Ecclesiæ corpus triumphat in cladibus, augetur in- 1.
sectationibus, sanguine martyrum semper irrigatur, tristitia magis erigitur,dilatatur angustijs,fletibus pascitur, ieiunijs reficitur, & inde potius crescit,vnde deficit mundus. Neque his immensa illa, diuinaq. largitas fuit circumscripta cancellis.Quamquam enim ea,quæ hactenus dicendo percurrimus,satis[c] esse videantur ad sa- [c] S. Ber
lutem animarum, huiusque corporis firmitatem; maxime tamen supCan
ad eius incrementum, & dignitatem intersunt innumerabilia il- serm. 1
la honestamenta decorum,quæ si desint, nulla potest esse perfectio charitatis: cum eius propria natura sit, non sibi solum frugiferam esse, sed & alijs fructuosam. Ex hoc fonte manant splendidissimus omnium humanarum vocum concentus, potentissima virtus miraculorum, prudentissima rerum prædictio futurarum, quibus ita exornata fulget Ecclesia, vt nihil ad pertrahendos hominum animos admirabilius, nihil ad eorum alliciendas voluntates iucundius, nihil ad latentis tamquam in speculo diuini splendoris demonstrandam vim possit esse præstantius. De hac inquam vbertate munerum, aliorumque munificentia donorum vberius etiam esset agendum: verum quia magnopere vereor ne latius prouehar,quam huiusmodi patiatur humanitas,orationis meæ vela contraham. Gaudeat igitur vniuersa terra; quia hodie facta est cælum: nemo huius gratulationis est expers, quia iam Spiritus Dei,[d] vti promisit,super omnem carnem effunditur. Lætetur omnium fidelium cætus, quia iam habet e cælo pignus hæreditatis suæ, atque illum militiæ ducem, cuius ope, & consilio facillimum sit de immanissimis hostibus triumphare. Quod si nemo [d] Ioel. 2. Act. 2.

C 1

est

est, qui non innato exultet gaudio, vbi suę stirpis illustrissimus ortus, & maiorum suorum præclara narrantur insignia: nulla gens, quæ cum, vel Vrbis, vel Principis natalitius agitur dies, non maxima præbeat signa lætitiæ: quid celeberrimam, & cunctis gentibus admirabilem Christianam Rempub. efficere par est, quæ felicissimis cœpit auspicijs, creuitque in tam immensam magnitudinem, vt breui tempore Imperij Romani splendorem obscurauerit, & cuiuscumque nobilissimæ reipublicæ formam, siue inter homines constitutam, siue sapientum virorum mente comprehensam, infinito interuallo præcesserit. Iure igitur, iure inquam optimo hoc præstantissimum beneficium Ecclesia Romana agnoscit suum, conceptamque animo lætitiamgratulatione publica exprimere, & quocumque potest orationis officio prædicare contendit. Quæ cum prius esset carnificina ciuium, efferatorum hominum receptaculum, præda tyrannorum, silua denique frementium bestiarum, nunc effecta est placidissimæ quietis conseruatrix, sapientum virorum alumna, bonorum omnium commune perfugium. Gaudete vos, Patres Amplissimi, quia, in officium, & dignitatem Apostolorum subrogati hodie hæredes estis cælestium donorum. Lætare tandem, Pater Beatissime, maximamque concipe animo iucunditatem, quia sicut Christus Caput est Ecclesię, quam ipse intimo spiritu moderatur, atque fæcundat: ità tu eiusdem potestatis Vicarius, & Minister, vt legitimus Petri successor, constitutus es aspectabile Caput, in quo diuinus ille Spiriritus, iam perpetuus huius corporis habitator factus, principem sedem tenet, vt quicquid charismatum, & diuitiarum in corporis membra ab æterno diuinitatis fonte Diffunditur, per te fluere fateamur.

D I X I.

AD

AD SILVESTRVM ALDOBRANDINVM.

OCTAVII CVRSINI EPIGRAMMA.

AEtherei cum celsa petunt fulgentia coeli
Sydera, collucent nobiliore coma.
Factaque purpureo spondent fulgore benigna
(Venturi Lagides præscius id cecinit.)
Tuque, Heros inuicte, nouum decus addite Romæ,
CLEMENTIS celsa sede locatus ope
Maiori virtute micas: Latiique serenas
Spes auges; orbi nunc meliora para.

Ad eundem Epigramma.

FRANCISCI ROGERII.

TOrpenti senio friget mœstissima virtus,
Et deflet neruos debilitata suos.
Sub nine canorum nulla est scintilla vigoris,
Vis animi effœto corpore pressa iacet.
Dum calet ingenium, dum sanguine læta iuuenta,
Te Princeps, laudum sedula cura iuuat.
Nil nisi magnanimum generosa mente capesse:
Rara graues animos lumina, rara decent.
Ne dubita; summis aderit vigor igneus astris:
Inde tibi valido pectore robur erit.
Ignis agit semper, non quærunt otia flammæ:
Principis ingenium nobile semper agit.
Regibus æqualem cum te tua purpura reddat,
Omnia sunt animo regna minora tuo.
In tibi natiuas defixus lumina stellas
Par Cælo Iuuenis despice vile solum.
Iam satis obstupuit vario sermone loquentem
Roma iuuet Cæli mox didicisse sonos.
Multiplices hominum diuerso murmure linguæ,
Vnica apud superos ignea lingua viget.

Ad Eun-

Ad Eundem.

PETRI MARIONI EPIGRAMMA.

O Spes purpurei, Siluester, honorque senatus,
Cui vis in tenero corde senilis adest.
Votorum si vis cumulos implere, nec ægræ
Semper inexpletam mentis habere sitim:
Imbibe cælestem totis, precor, ossibus ignem;
Et sacras casto pectore conde faces.
Nil erit vlterius toto quod in orbe requiras:
Omnia habet, meruit quisquis habere Deum.

Ad eundem.

BERNARDINI SCALAE EPIGRAMMA.

Sacræ cui flammæ insinuat per pectora sensus,
Si grauis arguto ludit in ore lepos:
Quam bene de Dio tibi flamine sermo dicatur,
Nestoreus docto cui fluit ore sonus.
Illa etenim vultus maiestas, illa venustas,
Lumina sunt, sacro quæ souet igne Deus.

Ad Eundem.

De Spiritu Sancto Epigramma.

POMPEII MARIONI.

IGnis in effigiem diuinæ spiritus auræ
Crinibus adsistens pectora casta beat.
Nempe Deum quia mille potens incendia miscet
Cordibus in nostris ignea forma iuuat.
O Iuuenis, qui digna Deo sub corde parare
Hospitia exoptas, igneus esse velis.

FINIS.